

Naučit se naslouchat

Franz Jalics

Myslím, že naše láska k bližnímu je poznamenána tím, že se navzájem neposloucháme a nevěnujeme druhým pozornost, protože jsme příliš zaměřeni na výsledky, jichž chceme dosáhnout.

První problém ve vztahu k druhým je, že si navzájem nenasloucháme. Naslouchat někomu neznamená prostě slyšet, co říká, ale zaslechnout i přání, které je za slovy. Ba více: znamená být s druhým všemi našimi smysly tak, aby se druhý cítil plně pochopen a přijat. Skutečně naslouchat se nám zdá velmi těžké. Obvykle ve vztahu s druhým člověkem posloucháme jen do chvíle, než více či méně pochopíme, co chtěl sdělit. Pak začínáme sledovat vlastní myšlenky a zájmy. Ten, kdo před námi stojí, může klidně pokračovat v řeči, ale my už s ním nejsme... Čemu nás učí kontemplativní modlitba? Učí nás naslouchat. Učí nás naslouchat Bohu a učí nás naslouchat lidem, protože to je totéž. A opačně: kdo je schopný naslouchat lidem, může také naslouchat Bohu. Žádná technika, žádná skupinová dynamika, žádný kurz zaměřený na sebepoznání nedosahuje takové působivosti v mezilidských vztazích jako když se naučíme naslouchat.

Druhý problém v mezilidských vztazích je naše orientace na dosažení výsledků. Moderní společnost na nás naléhá, abychom předvedli, čeho všeho jsme schopni dosáhnout. Jsme posuzováni podle našich schopností. Tento zákon panuje nejen v ekonomice, ale i v mezilidských vztazích... V té souvislosti se mi vybavuje soucitný Samařan (srov. Lk 10,30–37): polomrtev leží u cesty člověk, jenž byl oloupen a zbit lupiči. Kráčí kolem něj kněz.

Spěchá, celý napjatý, protože musí rychle do Jericha. Byl schopen vidět zraněného jen tělesným zrakem, ale nebyl schopen nechat se trpícím pohnout. Pripusťme, že možná musel spěchat na vlastní přednášku nebo na nějaký pohřeb a že tam měl být včas. Byl pod tlakem a nemohl druhého vnímat jako člověka. I druhému poutníkovi se přihodilo něco podobného.

Třetí poutník byl Samařan, zřejmě nějaký obchodník na cestách. Také on byl ponořen do vlastních problémů, ale na chvíli se mu podařilo od nich poodstoupit a vyslechnout prosbu o pomoc ze strany druhého člověka. Přišel k němu a postaral se o něj. Druhého dne se vrátil ke svým obchodům. Rozdíl mezi třemi poutníky není v míře napětí, které v nich bylo, ale v tom, že první dva nebyli schopni se od něj odpoutat. Samařan byl schopen na dobu, již bylo zapotřebí, odložit vlastní program a zcela se věnovat druhému, jehož na cestě potkal. Když se ocitáme pod napětím, které pramení z našeho zaměření na výsledek, nejsme schopni druhého skutečně vnímat ani milovat. I když nás jen na ulici zastaví neznámý člověk, je třeba moci na pár minut vše ostatní odložit stranou, tak, abychom byli naprosto a cele přítomni onomu člověku a nechtít než věnovat mu pozornost a nezabývat se jinými myšlenkami než těmi, které se nám snaží sdělit. Ale toto se nám daří jen s velkými obtížemi.

Problém nespočívá vždy v tom vědět, co je třeba udělat. Náš svět samozřejmě požaduje konkrétní výsledky. Jde ovšem o to, abychom pochopili, zda dokážeme ve správný okamžik také „vypnout“, anebo jsme se stali otroky honby za našimi dílčími cíli. To bývá rozhodující. Čemu nás učí kontemplativní modlitba? Učí nás „vypínat“. Učí nás žít vlastní existenci prostě jen pro Boha, bez přání a starostí, bez účelů, bez záměrů a dalších zájmů, myšlenek a činností. Kdo žije takto, může svou existenci žít pro Boha

a pro bližního, protože oba vztahy patří k sobě... Také z tohoto hlediska je kontemplativní modlitba nejlepší školou pro setkání s druhými lidmi.

Přel. -dč- z it. vydání knihy F. Jalicse SJ: Kontemplative Exerzitien.